Valsts augu aizsardzības dienests

2026. GADA OKTOBRIS

INFORMATĪVS IZDEVUMS LAUKSAIMNIEKIEM

ZIŅU LAPA

Foto: E. Hirte (VAAD)

ŠAJĀ LAPĀ:

- Īpaši jutīgo teritoriju mēslošanas plānu kopsavilkumus varēs iesniegt līdz 5. decembrim
- Aicinām uz diskusiju par mēslošanas līdzekļu aprites regulējuma pilnveidošanu
- VAAD atgādina par pareizu augsnes kaļkošanu
- Izmaiņas augu aizsardzības līdzekļu reģistrā
- Bīstamā baktērija *Xylella fastidiosa* pirmo reizi konstatēta Luksemburgā
- VAAD reģionālo inspektoru fotomirkļi no rudens darba gaitām

Īpaši jutīgo teritoriju mēslošanas plānu kopsavilkumus varēs iesniegt līdz 5. decembrim

Ņemot vērā šīs vasaras nelabvēlīgos meteoroloģiskos laikapstākļus, īpaši jutīgo teritoriju (Dobeles, Jelgavas, Bauskas (izņemot Valles un Kurmenes pagasta), Mārupes, Olaines, Ķekavas, Salaspils, Ropažu, Ādažu, Saulkrastu un Siguldas (izņemot Lēdurgas pagasts) novads) saimniecībām kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkumus Valsts augu aizsardzības dienestam (VAAD) **varēs iesniegt līdz 2026. gada 5. decembrim**, nevis līdz 5. novembrim.

Kopsavilkumos jānorāda 2026. gadā faktiski iegūtā raža un mēslošanas līdzekļi, kas izmantoti šīs ražas iegūšanai. Kopsavilkums jāiesniedz lauksaimniekiem, kuri lieto mēslošanas līdzekļus un apsaimnieko lauksaimniecībā izmantojamo zemi vismaz 20 ha platībā vai audzē dārzeņus, kartupeļus, augļu kokus vai ogulājus vismaz 3 ha platībā.

Kopsavilkums nav jāiesniedz, ja lauku vēsture un mēslošanas plāns ir pieejams LIZ Pārvaldības Sistēmā!

Aicinām uz diskusiju par mēslošanas līdzekļu aprites regulējuma pilnveidošanu

VAAD aicina mēslošanas līdzekļu ražotājus, importētājus, izplatītājus, tirgotājus, nozaru organizācijas un lauksaimniekus **piedalīties attālinātā diskusijā par mēslošanas līdzekļu aprites regulējuma pilnveidošanu.**

Norises laiks:

- **2. decembris, plkst. 10.00 – 12.00**
- **7. decembris, plkst. 10.00 – 12.00**

Abās diskusijās tiks apspriesti vieni un tie paši jautājumi. Pieslēgšanās saite būs vienāda visām tikšanās reizēm un tiks nosūtīta reģistrētajiem dalībniekiem. Aicinām izvēlēties sev ērtāko datumu.

Šobrīd Saeimā iesniegti grozījumi Mēslošanas līdzekļu aprites likumā. Ņemot vērā plānoto izmaiņu apjomu, sagaidāms, ka spēkā esošie Ministru kabineta 2015. gada 1. septembra noteikumi Nr. 506 "Mēslošanas līdzekļu un substrātu identifikācijas, kvalitātes atbilstības novērtēšanas un tirdzniecības noteikumi" tiks izdoti jaunā redakcijā. Tāpēc ir svarīgi uzklausīt nozares pārstāvju un produktu lietotāju pieredzi, lai identificētu problēmas un rastu praktiskus risinājumus jaunā regulējuma izstrādei.

Diskusijas mērķis ir izvērtēt, kā spēkā esošais regulējums darbojas praksē, noteikt prasības, kas rada nevajadzīgu administratīvo slogu, un apspriest iespējas tā pilnveidošanai. Vienlaikus būtiski saglabāt prasības, kas nodrošina tirgū pieejamo mēslošanas līdzekļu drošumu un kvalitāti. Tikšanās laikā plānots pārrunāt nozares un lauksaimnieku pieredzi, izvērtēt priekšlikumus regulējuma uzlabošanai, diskutējot par efektīvākajiem risinājumiem. Diskusijā piedalīsies arī Zemkopības ministrijas pārstāvji, kuri iesaistīti jaunā regulējuma izstrādē.

Pagājušajā gadā līdzīgā diskusijā saņemtie priekšlikumi tika izmantoti regulējuma pilnveidošanā. To rezultātā tika ieviestas vairākas nozares rosinātas izmaiņas, kas samazināja administratīvo slogu un vienkāršoja produktu nonākšanu tirgū.

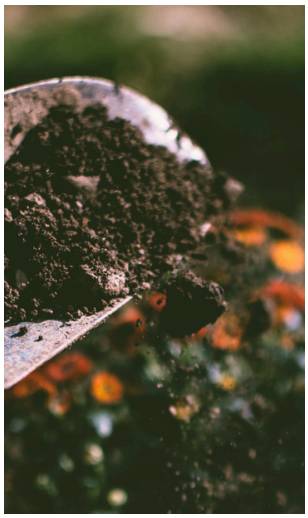
Lai tikšanās būtu pēc iespējas lietderīgāka, aicinām interesentus reģistrācijas laikā **iesniegt problēmjautājumus, priekšlikumus vai konkrētas prasības**, kuras, jūsuprāt, būtu jāpārskata vai jāvienkāršo jaunajos Ministru kabineta noteikumos. Jūsu pieredze un priekšlikumi palīdzēs veidot skaidrāku, vienkāršāku un praksē vieglāk piemērojamu regulējumu, tāpēc aicinām aktīvi iesaistīties diskusijā.

Reģistrējies sanāksmei par mēslošanas līdzekļu aprites regulējuma pilnveidošanu un iesniedz savus jautājumus šeit!

VAAD atgādina par pareizu augsnes kaļkošanu

Latvijā 42% no augsnēm ir skābas un tām nepieciešama kaļķošana. Kaļķojot augsni, ir vairāki soļi, lai to veiktu pareizi:

1. Augsnes analīžu veikšana

Vēlams testēt vismaz augsnes reakciju jeb skābumu un augsnes organisko vielu saturu. Tāpat ieteicams uzzināt arī magnija un kalcija saturu. Augsnes analīzes palīdzēs saprast, vai nepieciešama augsnes kaļķošana, kā arī noderēs, lai izvēlētos piemērotāko kaļķošanas materiālu un varētu veikt tā normu aprēķinu.

2. Kaļķošanas materiāla izvēle

Nepieciešams ņemt vērā magnija un kalcija attiecību. Ja augsnē ir vairāk kalcija, jāizmanto materiāli ar augstāku magnija saturu, piemēram, dolomītmilti. Toties, ja magnijs ir pārākumā, jāizmanto kaļķakmens milti vai citi materiāli ar zemu magnija saturu.

3. Kaļķošanas materiāla normu aprēķins

Kaļķošanas materiālu neitralizācijas spēja jeb efektivitāte var būt izteikta divos veidos:

- pret sausu materiālu (piemēram, SIA "Saulkalne S"),
- pret mitru materiālu (piemēram, SIA "Schwenk Latvia").

Neitralizācijas spēja, kas izteikta pret mitru materiālu būs zemāka nekā pret sausu materiālu. Mainās arī neitralizācijas spējas normu aprēķins, bet tas neietekmē produkta efektivitāti.

a) Materiāliem, kuriem neitralizācijas spēja izteikta **pret mitru produktu**, aprēķins ir vienkāršs - normu, ko iesaka laboratorija, izdala ar neitralizācijas spēju un rupjo daļiņu saturu:

$$N = \frac{D \times 100 \times 100}{m \times (100 - R)}$$

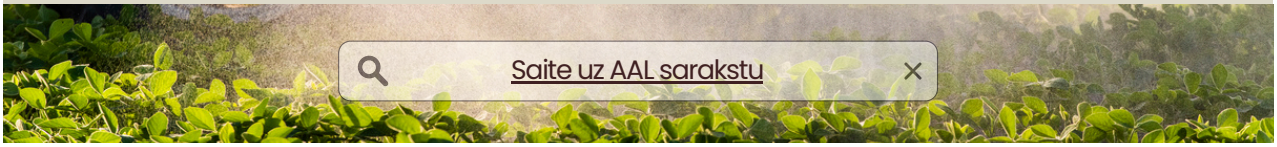
b) Materiāliem, kuriem neitralizācijas spēja izteikta **pret sausu produktu**, kā papildus dalītājs ir sausna:

$$N = \frac{D \times 1\,000\,000}{m \times (100 - M) \times (100 - R)}$$

N - kaļķošanas materiāla norma, t/ha
D – $CaCO_3$ norma, t/ha
m – kaļķošanas materiāla neitralizācijas spēja, %
M - kaļķošanas materiāla mitrums, %
R – par 1 mm rupjāku daļiņu masa sausā kaļķošanas materiālā, %

Kad iegūtas augsnes analīzes, izvēlēts atbilstošs materiāls un aprēķinātas normas, atliek vien kaļķot augsni!

Izmaiņas augu aizsardzības līdzekļu reģistrā

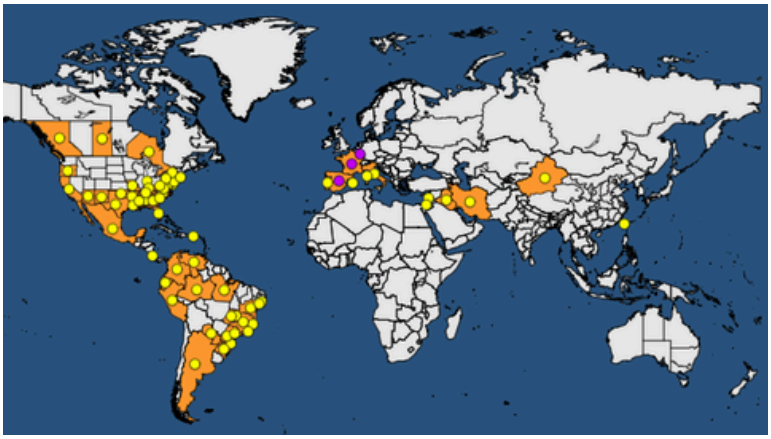
Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas jomas paplašināšana un grozījumi AAL lietošanas nosacījumos:

AAL nosaukums	Reģ. Nr.	Atļauta lietošana
"Korvetto"	0663	Atjaunota atļauja augu aizsardzības līdzekļa laišanai tirgū un lietošanai. Noteikti jauni augu aizsardzības līdzekļa lietošanas ierobežojumi. Atļauts esošos augu aizsardzības līdzekļa krājumus, kas saražoti līdz 2026. gada 6. oktobrim, izlietot līdzi dodot lēmuma Nr. 14-13.2/3 kopiju. Līdz 2026. gada 6. oktobrim saražotos augu aizsardzības līdzekļa krājumus jālieto atbilstoši jaunajiem lietošanas nosacījumiem.
"Feltiella sistēma"	0529	Atjaunota atļauja dzīvo organismu saturoša augu aizsardzības līdzekļa laišanai tirgū un lietošanai. Atļauts lietot tīklērču apkarošanai segtajās platībās, augu mājās (tomātiem, gurķiem, pipariem, baklažāniem, zemenēm), siltumnīcā audzēto ziedaugu kultūrām (rozēm, krizantēmām, gerberām, antūrijām), kā arī stādiem kokaudzētavās, stādu mājās.

Bīstamā baktērija *Xylella fastidiosa* pirmo reizi konstatēta Luksemburgā

Eiropas Savienības karantīnas organisms, bīstamā baktērija *Xylella fastidiosa*, kas nu jau plaši izplatījusies Dienvideiropā, un kam ir ļoti liels saimniekaugu klāsts (vairāk nekā 500 augu sugas), pirmo reizi konstatēta Luksemburgā. Oktobrī konstatējumu oficiāli apstiprinājusi Luksemburgas nacionālā augu aizsardzības organizācija. Baktērija *Xylella fastidiosa subsp. fastidosa* tika atklāta apsekojumu laikā – divos vīnogulāju *Vitis vinifera* dārzos, kad augustā tajos tika noņemti paraugi. Pēc baktērijas konstatēšanas abās vietās paredzēta fitosanitāro pasākumu piemērošana, lai karantīnas organismu iznīcinātu un novērstu tā tālāku izplatīšanos. Plānotie piemērojamie pasākumi ietver inficēto augu iznīcināšanu, apstrādi ar augu aizsardzības līdzekļiem, lai apkarotu baktērijas pārnēsātājus un izplatības ierobežošanas pasākumus. Abās vietās noteiktas papildus pārbaudes un paraugu ņemšana, lai noteiktu inficēto augu apjomu un iespējamās infekcijas izplatības lielumu.

Agrāk *Xylella fastidiosa* bija sastopama vienīgi Āzijā un Amerikā, taču 2013. gadā tā pirmo reizi tika atklāta arī Eiropā - Itālijā. Kopš tā laika baktērija konstatēta arī Francijā, Spānijā un Portugālē. Kaut arī baktērijas izplatībai piemērotāks ir siltais Dienvideiropas klimats, Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) veiktā izpēte liecina, ka baktērija varētu ieviesties un izplatīties arī Eiropas Ziemeļu valstīs.

Xylella fastidiosa EPPO datubāzē

***Xylella fastidiosa* var inficēt vairāk nekā 500 augu sugas** – dienvidu valstīs tā visbiežāk ir konstatēta olīvkokiem, vīnogulājiem, mandelēm, oleandriem un lavandām. Tā var apdraudēt arī Latvijā augošās koku un lakstaugu sugas:

- ozolus, kļavas, vītolus;
- augļukokus (piemēram, plūmes);
- ogulājus (mellenes, dzērvenes, avenes);
- daudzus dekoratīvos augus.

Pētījumi apliecina, ka baktērijas spēja pielāgoties mērenajam klimatam vairs nav tikai teorētisks pieņēmums. Eksperimentāli pierādīts, ka *Xylella fastidiosa* spēj kolonizēt mērenās joslas sugas, piemēram, balto vītolu (*Salix alba*) un parasto apsi (*Populus tremula*), turklāt vietējās putu cikādes (*Philaenus spumarius*) ir spējīgas pārnest patogēnu arī šajos apstākļos. Mērenākas ziemas ar augstākām minimālajām temperatūrām būtiski uzlabo baktērijas izdzīvošanas spējas, samazinot augu dabisko spēju atgūties no infekcijas.

Xylella fastidiosa simptomi uz melleņu stāda
(Foto: Phillip M Brannen, EPPO)

Pēc iekļūšanas augā *Xylella fastidiosa* intensīvi vairojas un nosprosto tā vadaudus. Turklāt arī augs, cenšoties ierobežot patogēnu, pats tos nosprosto. Tādējādi tiek apturēta ūdens un barības vielu plūsma. Tas kavē auga attīstību, izraisa lapu vīšanu, kokiem - vainaga atmiršanu un bojāeju. Bīstamo baktēriju nav iespējams ierobežot ar augu aizsardzības līdzekļiem.

Tā kā baktērija var tikt pārnesta no viena auga uz otru ar kukaiņiem (piemēram, cikādēm), kas barojas ar augu sulu, un tā spēj inficēt ļoti daudzas augu sugas (gan kokaugus, gan lakstaugus, ieskaitot savvaļā sastopamos augus) - infekcija ļoti strauji izplatās. Baktērijas izplatība var radīt būtiskus ekonomiskus zaudējumus un apdraudēt bioloģisko daudzveidību.

Šobrīd tiek veidotas jaunas olīvkoku un vīnogu šķirnes ar potenciālu izturību pret *Xylella fastidiosa*, taču to pilnvērtīga novērtēšana un reģistrācija prasa vairākus gadus. Augu aizsardzības līdzekļu jomas pētījumos uzsvars tiek likts uz bioloģiskajiem kontroles mehānismiem - pētīti gan nematopatogēni preparāti (nematodes, kas augsnē iznīcina baktērijas pārnesēju kukaiņu kāpurus), gan mikopatogēni (mikroskopiskās sēnes cīņai pret pieaugušajiem kukaiņiem), kā arī līdzekļi ar bakteriofāgiem un sintētiskajām baktēriju kopienām (*SynComs*). Tomēr jāņem vērā, ka to reģistrācijas process ir ilgstošs un dārgs, turklāt tas jāīsteno atbilstoši Eiropas Savienības likumdošanas prasībām. Paralēli tiek analizēti ģenētiskās inženierijas aspekti augu izturības uzlabošanai un pilnveidotas patogēna pārnesēju apkarošanas metodes.

Latvijā VAAD katru gadu veic apsekojumus *Xylella fastidiosa* dažādās saimniekaugu augšanas un audzēšanas vietās – parkos, apstādījumos, ražojošos dārzos, lavandu stādījumos, arī piemājas dārzos. Tā kā viens no galvenajiem baktērijas izplatīšanās veidiem ir ar inficētu stādāmo materiālu, tiek pārbaudītas arī tirdzniecības vietas un dārzkopības centri, kur tiek tirgoti šīs baktērijas saimniekaugi, īpaši pievēršot uzmanību stādu fitosanitārajam stāvoklim un dokumentu atbilstībai (t.sk. augu pasei). **VAAD aicina arī iedzīvotājus būt piesardzīgiem un, iegādājoties stādāmo materiālu, pievērst uzmanību tā izcelsmei un dokumentiem!**

Latvijā bīstamā baktērija *Xylella fastidiosa* līdz šim nav konstatēta.

VAAD reģionālo inspektoru fotomirkļi no rudens darba gaitām

Novērojumi, veicot priežu mežu apsekojumus (Ķekavas novads)

Sēņu laiks kartogrāfu acīm (Bauskas novads)

Apsekojumi alkšņu mežos (Rēzeknes novads)